

PARTIJU UZRAUDZĪBA JĀSAMĒRO AR BIEDROŠANĀS BRĪVĪBU

Aizvadītajā ceturtdienā sasauktā Uzņēmumu reģistra (turpmāk – UR) Konsultatīvās padomes nozaru ekspertu sēde norisinājās neierastā sastāvā, klāt neesot tik ierastajiem komercietišību speciālistiem, jo šoreiz pāris stundu ilgušajā diskusijā tika analizētas iespējas pilnveidot politisko partiju un biedrību darbību regulējošos tiesību aktus.

Lai gan 6. septembra sēdē tās vadītājs – UR galvenais valsts notārs Ringolds Balodis klātesošos aicināja par analizējamajiem jautājumiem spriest vispārīgi, nekonzcentrējoties uz individuāliem gadījumiem un piemēriem, nevienam gan nebija noslēpums, ka minētās tēmas īpašā aktualitāte tieši šobrīd tomēr ir cieši saistīta ar konkrētu gadījumu. Proti, pēc Tieslietu ministrijas sniegtajām ziņām, 2012. gada 16. jūlijā Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra politisko partiju reģistrā veiktas izmaiņas, no kurām izriet, ka ticis mainīts līdzšinējās politiskās partijas “13. janvāra kustība” nosaukums, kas tagad skan “Par Dzimto Valodu!”, kā arī tās mērķis un partijas valdes sastāvs (šobrīd sabiedrībā vienkāršoti tā tiek dēvēta par vienu no valodas referenduma iniciatoriem – Vladimira Lindermana – partiju).

Neilgi pēc notikušā, komentējot šo faktu, tieslietu ministrs Jānis Bordāns atzina: “Šādu pretvalstiski noskaņotu personu dibināts un vadīts politisks spēks apdraud sabiedrības drošību.” Viņaprāt, demokrātiskā valstī nav pieļaujams, ka politiskajās partijās – organizācijās, kuru pašsaprotamais mērķis ir iegūt varu valstī, darbojas un īpaši jau tās vada personas, kuras aktīvi veicina naida izpausmes sabiedrībā. Tādēļ jūlija izskaņā ministrs lūdza UR vadītājam sniegt skaidrojumu par šādu izmaiņu reģistrācijas tiesiskajiem aspektiem, kā arī norādīt uz iespējamiem trūkumiem tiesiskajā regulējumā, kas pieļauj tādu izmaiņu un izpildinstitūcijas locekļu, kuri kurina naidu sabiedrībā un kuru darbības ir klaji vērstas pret Latvijas valsts konstitucionālajām vērtībām, reģistrāciju.

Minētā iemesla dēļ pēdējā mēneša laikā UR organizējis jau divas konsultācijas ar dažādiem ekspertiem, lai apzinātu tiesiskā regulējuma trūkumus un piedāvātu to risinājumus. Tā, piemēram, šajā sakarā savu viedokli ir paudis arī Valsts prezidenta Konstitucionālo tiesību komisijas priekšsēdētājs un Eiropas Savienības Tiesas tiesnesis Egils Levits. Savukārt pagājušās nedēļas sēdē tika pārstāvēts plašs dažādu institūciju loks, tostarp Drošības policija, Tieslietu ministrija, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs, Ģenerālprokuratūra, advokatūra, akadēmiskās aprindas u. c.

Atklājot sēdi, R. Balodis un pēc tam arī Drošības policijas priekšnieks Jānis Reiniks norādīja uz vairākām problēmām, kas izriet no šābrīža normatīvā regulējuma. Piemēram, Uzņēmumu reģistrs, veicot arī politisko partiju reģistrāciju, iestādei noteiktās kompetences dēļ nevērtē faktiskos apstākļus un tam iesniegtos dokumentus pēc būtības. Attiecīgi,

ja, piemēram, Drošības policijas rīcībā ir ziņas, ka konkrētā partija dibināta, pārkāpjot noteikto kārtību, un par šo faktu tiek informēts UR, reālas sekas tam nav – starp iestādēm notiek dokumentu aprīte, bet partija tāpat tiek reģistrēta. Turklāt, kā pauda Drošības policijas pārstāvis, pārkāpumi partiju darbībā tiek konstatēti, ne tikai tās dibinot, bet arī vēlāk tām izvērsot savu darbību. No Politisko partiju likuma izriet, ka pieteikumu tiesā partijas darbības apturēšanai var iesniegt šā likuma 38. panta pirmajā daļā minētās iestādes jeb Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs, Valsts ieņēmumu dienests un UR. Taču prakse kā būtisku problēmu ir atklājusi to, ka nereti Drošības policijai nav pie kā vērsties ar tās savāktajiem materiāliem par partiju darbības pārkāpumiem, jo, kad sāk meklēt skaidrību, izrādās, ka attiecīgie pārkāpumi it kā neietilpst nevienas no triju minēto iestāžu kompetences jomām. Tādēļ šo trūkumu ierosināts novērst ar likuma pilnveidojumiem, paredzot, ka partijas darbību atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kompetencei uzrauga un kontrolē arī prokurors. Tiesa, ģenerālprokurors Ēriks Kalnmeiers piebilda, ka prokuratūra kā partiju darbības uzraugs Eiropā būtu rets gadījums, turklāt ir rūpīgi jāvērtē arī citas šāda lēmuma iespējamās blaknes.

Savukārt, atgriežoties pie jautājuma, kā vispār nepieļaut valsts demokrātiskai iekārtai kaitniecisku politisko organizāciju reģistrāciju, izskanēja dažādi priekšlikumi par jauninājumiem līdzšinējā kārtībā. Taču uz tiem kritiski raudzījās gan “Providus” pētniece Iveta Kažoka, gan politologs profesors Jānis Ikstens. Viņš norādīja, ka saprot problēmu, par ko tiek diskutēts, tomēr, ņemot vērā starptautisko praksi un vadlīnijas, “es būtu atturīgs pret asām administratīvām kustībām”, lemjot par partiju darbības pastiprinātu uzraudzību un tai uzliktiem jauniem pienākumiem. I. Kažoka savos izteikumos bija vēl tiešāka: Latvijā salīdzinājumā ar citvalstu praksi jau šobrīd ir augsti kritēriji partiju dibināšanai, tādēļ nav nepieciešamības tiem pievienot jaunus nosacījumus, šo standartu pastiprinot. Tāpat nedrīkst aizrauties ar cītīgu plānošanu, kā par izdarītajiem pārkāpumiem likvidēt jau darbojošos partiju. Pēc I. Kažokas domām, likumā šim nolūkam jānoteic konkrēti kritēriji, un tādi var būt tikai divi – vardarbība un vērsšanās pret demokrātisko iekārtu. Viņaprāt, uz šiem jautājumiem vispār ir jāraugās ne vien no drošības, bet arī cilvēktiesību aspekta, lai nepamatoti netiktu ierobežota biedrošanās brīvība.

Sannija Matule

FELETONS

Kad ģenerālprokurors nosvilpies

Pret partijniekiem tāpat kā pret
pārējiem žuļikiem

Lūk, kādas divas ziņas – sliktu un labo – mēs saņē-
mām piektdien pēcpusdienā, bet sāksū, bez šau-
bām, ar labo. Tātad lasām – Igaunijas ģenerāl-
prokurors pasludina Centra partiju par aizdomās
turamo. Lieta tāda, ka divi blēži Makss un Morics no šīs
partijas tiek vainoti par "kūdišanu uz nelikumīgu izseko-
šanu", jo viņi špionējuši kā kabatzagli citu politiķu e-pas-
tu zīmes, kā arī par ziedojumu kvišu viltošanu 11 000
eiro apmērā. Sanikņojies prokurors pieprasa izdot šos vi-
rus pakāršanai uz āķa, un zem viņa āmura uz laktas var
nokļūt arī visa partija, ja tālākajā izmeklēšanā noskaidro-
sies, ka tur darbojušies līdzinātāji un par noziegumiem
neziņotāji. Otrā ziņa – sliktā, protams, ir vietējas Latvi-
jas izcelsmes. Tā teikt, "Latvijas brūnā ziņa – prokuroriem
jānod iespēja vērsties tiesā pret partiju, kas ar savu darbī-
bu apdraud sabiedrisko kārtību un valsts drošību. Zinot,
uz kādām nelikumībām spējīgi Latvijas politiķi, starp ku-
riem ķimiski tīrs ir reti kurais, lasītāji brinīsies – kā? Paga,
vai tad prokuroriem līdz šim bija liegtas tādas tiesības? Un
pareizā atbilde ir – jā, viņi nedrīkstēja pat strotēt šos bos-

EGILS
LICĪTIS

Latvijā ir atļauts
nelikumīgi bru-
tāli reklamēties
un nopirkt vē-
lēšanu rezultā-
tus, lai pēc tam
savtīgi izmanto-
tu varu savās in-
teresēs, nolaupītu
valsti – un nevie-
nam prokuroram
nav dota vaļa šo
"fair play" apturēt
un pārtraukt.

sikus! Latvijā ir atļauts neli-
kumīgi brutāli reklamēties
un nopirkt vēlēšanu rezul-
tātus, lai pēc tam savtīgi iz-
mantotu varu savās inte-
resēs, nolaupītu valsti – un
nevienam prokuroram nav
dota vaļa šo "fair play" vietēja
gaumē apturēt un pārtraukt.
Kad pēc bezgalīgiem tiesā-
šanās procesiem tas beidzot
"atklājas", tad vairs nav ko so-
dit, un vainīgie veselu ādu
izsprūk sveikā, tā arī nesā-
maksājuši piespriesto miljo-
nu. Latvijā drīkst darboties
vēl taustekļainākas un recek-
ļainākas partijas par astoņ-
kāji, un par to arī nekas. Lat-
vijā nekas nedraud tādiem
politiskiem "spēkiem", kuri
gadīem ilgi apdraud iekšē-
jo drošību un nodarbojas ar
šīs valsts pamatu kustināša-
nu un graušanu – nav brī-
nums, ka mūsu deformētajā
partiju "demokrātijas" sis-
tēmā šiem spēkiem, kuriem
ir brīv tā rīkoties, ik pa brī-
dim sarodas kļāt jauni talci-
nieki. Mēs taču redzam cau-

ri – Tallinā divus veiklus zēllus paņē-
m aiz apkakles par
11 tūkstošu eiro iesmugulešanu, taču Rīgā Latvijas laba-
jos treknajos gados iekrājušās viltotas ziedojumu kvītis par
kādiem 11 miljoniem eiro partiju kontu pašfinansēšanās
procesos, bet arī tur neviens gailis nav dziedājis pakaļ, ne-
viens pēddzinis Duksis nav palaists ošņāties, vai naudiņa
nesmird. Tādu nieku dēļ kā kolēģa deputāta e-pastiņa iz-
kratišana, "kompromatu" uzlasišana un pamešana brīvajā
presei pat patruļas policists nepaceltu zizli, kur nu vēl ģe-
nerālprokurors nolaistos no saviem augstumiem un pār-
steigumā iesvilptos. Faktiski viņam jau sen visādām cen-
tra partijām vajadzētu bilst – puīši, sen neesat pa galvu
dabūjuši? Dienmēl mēs pagaidām nevaram uz notiekošo
paskatīties no tiesiskās – varam tikai no estētiskās puses.
Al Kapones nedarbi salīdzinājumā uz Latvijas kolēģu sirs-
nīgās darbošanās fona būtu tās apsūdzības vērti, ka viņš
kāpūtelpā mēģinājis čiept krāsainus žurnālus no svešām
pastkastēm. Ja kāds augstāks spēks iežēlotos par Latvijas
politiķiem, viņš droši vien atlasītu ne vairāk kā pāri ipat-
ņu, kam atļaut uzkāpt Noasa vai Unapišti šķirstā uz borta,
iekams pārējiem sugasbrāļiem pāri brāžas un gāžas grē-
ku plūdi. Tiesām jāsaaka – paldies Dievam, ka beidzot aug-
stākās raudzes ievērojamākie tiesību eksperti piekrituši: jā,
derētu gan dot prokuroram brīvas rokas vērsties pret par-
tijniekiem taisni tāpat kā pret pārējiem žuļikiem. Neievē-
rojamie eksperti tam neesot piekrituši. Bet jūs zināt, ka
mums netrūkst "ekspertu", kuru pausto izlasot gribas teikt
– prozīt, es ar jau no paša rita.

Uz partijas reģistrēšanu kā uz baznīcu

Algars Lazdiņš

UZŅĒMUMU REĢISTRS

(UR) nācis klajā ar ieteikumiem, kā uzlabot politisko partiju reģistrēšanas un darbības kontroles kārtību. UR uzskata, ka vajadzētu veikt vairākas izmaiņas likumos, pirmkārt, nosakot, ka partiju valdēs drīkst darboties tikai Latvijas pilsoņi, otrkārt, ka prokuroram ir tiesības vērsties tiesā ar prasību par partijas darbības izbeigšanu, treškārt, ka attiecībā uz partiju reģistrēšanu varētu ieviest līdzīgu modeli, kāds jau pastāv attiecībā uz reliģiskajām organizācijām.

Tie visi ir tikai ieteikumi, pie kuriem UR nonācis pēc Konsultatīvās padomes sēdes, kas tika sasaukta pēc tieslietu ministra Jāņa Bordāna (VL-TB/LNNK) prasības skaidrot, kādēļ ir iespējams reģistrēt tādas

UR iesaka noteikt – partijas valdes loceklis var būt tikai Latvijas pilsonis

politisko partiju izpildinstitūcijas jeb valdes, «kuru darbības ir vērstas pret Latvijas valsts konstitucionālajām vērtībām». Vai kāds no UR priekšlikumiem arī tiks ieviests dzīvē, būs atkarīgs no Tieslietu ministrijas (TM) rīcības.

Jautājums par partiju reģistrēšanas nepilnībām aktualizējās pēc tam, kad šovasar krievu valodas referenduma iniciatora Vladimira Lindermana vadītā 13. janvāra partijā *Par*

dzimto valodu un par tās valdes locekļiem apstiprināti V. Lindermans un Jevgēnijs Osipovs. Viņi abi ir nepilsoņi, pagātnē bijuši saistīti ar ekstrēmistiskām organizācijām.

UR uzsver: Politisko partiju likumā būtu jāparedz, ka partijas valdes loceklis var būt tikai Latvijas pilsonis, kas vienlaikus ir arī partijas biedrs. Attiecībā uz partijas reģistrēšanas kārtību UR norāda, ka atbalstāma būtu jau pašlaik Saimeā esošā iniciatīva, ka partijas dibinātāju paraksti notariāli jāapstiprina. Savukārt attiecībā uz partijām, kuras jau darbojas, bet pārkāpj likumu, reģistra priekšlikums ir precizēt Politisko partiju likumu, nosakot, ka arī prokuroram ir tiesības vērsties tiesā ar prasību izbeigt partijas darbību.

Vislielākās izmaiņas varētu radīt UR priekšlikums noteikt līdzīgu partiju reģistrācijas

procedūru, kāda jau pastāv reliģisko organizāciju reģistrācijā. «Proti, pirms partijas reģistrācijas UR būtu jālūdz TM atzinums par partijas statūtos norādīto darbības mērķu un uzdevumu atbilstību normatīvajiem aktiem, kā arī par to, vai partijas darbība nevar apdraudēt cilvēktiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību,» teikts vēstulē, ko UR vakar nosūtīja TM. Tādā gadījumā TM atzinuma sniegšanai lūgtu viedokli Drošības policijai un citām tiesībsargājošām iestādēm, bet, ja tās iebilstu pret politiskās partijas reģistrāciju, UR reģistrāciju atteiktu. «Iestrādājot šādu rīcības modeli Politisko partiju likumā, tajā noteiktais partijas reģistrācijas termiņš (septiņas darbdienu) jāpagarina līdz apmēram diviem mēnešiem,» teikts UR vēstulē. ●

UR rosina politisko partiju reģistrēšanas procedūru noteikt līdzīgu reliģisko organizāciju reģistrācijai

Rīga, 19.sept., LETA. Uzņēmuma reģistrs (UR) rosina politisko partiju reģistrācijas procedūru pielīdzināt reliģisko organizāciju reģistrācijai, proti, ka pirms partijas reģistrācijas UR prasītu Tieslietu ministrijas (TM) atzinumu par dibināmās partijas statūtu projektā norādīto darbības mērķu un uzdevumu atbilstību normatīvajiem aktiem.

UR sagatavotajā vēstulē TM norāda, ka šādas izmaiņas ir nepieciešamas, lai TM varētu noteikt un pārliecināties, vai partijas darbība nevar apdraudēt cilvēka tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību. Savukārt TM šāda atzinuma sniegšanai būtu jālūdz viedokli Drošības policijai (DP) un citām tiesībsardzības iestādēm.

Ja sniegtajā atzinumā tiks norādīti iebildumi par politiskās partijas reģistrāciju, UR pieņems lēmumu par reģistrācijas atteikumu.

UR norāda, ka tādā gadījumā noteiktais partijas reģistrācijas termiņš - septiņas darbdienu - jāpagarina līdz apmēram diviem mēnešiem, līdzīgi kā noteikts Reliģisko organizāciju likumā.

6.septembrī notikušajā UR Konsultatīvās padomes nozaru sēdē eksperti secināja, ka ir vajadzīgas vairākas izmaiņas Politisko partiju likumā - likumā jāparedz, ka arī prokuroram ir tiesības vērsties tiesā pret partiju, kas ar savu darbību apdraud sabiedrības kārtību un valsts drošību. Patlaban tiesības vērsties tiesā paredzētas vien UR, Korupcijas novēršanas un apkarošanas (KNAB) un Valsts ieņēmumu dienestam (VID).

UR sagatavotajā vēstulē TM uzsver, ka prokurora tiesības ir jāpaplašina, lai nodrošinātu politisko partiju darbības kontroli pēc to reģistrēšanas un lai nerastos ne mazākās šaubas vai interpretācijas par to darbību.

Tāpat UR vēstulē norāda, ka atbalstāms ir pašlaik Saeimā pirmajā lasījumā akceptētais likumprojekts par grozījumiem Politisko partiju likumā, kura mērķis ir padarīt partijas dibināšanas procesu caurredzamāku, lai novērstu iespējamību, ka partijas dibināšanas procesā netiek ievērotas likuma prasības. Tāpat izmaiņas paredz precizēt regulējumu attiecībā uz zvērināta notāra veicamajām darbībām partijas dibināšanas procesā un UR amatpersonu kompetenci, pieņemot lēmumu par partijas ierakstīšanu partiju reģistrā. UR vēstulē uzsver, ka patlaban Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldību lietu komisija atlikusi šā likumprojekta izskatīšanu, tāpēc TM būtu jāaktualizē jautājums par minēto priekšlikumu virzību uz otro lasījumu.

Tiek rosināts arī Politisko partiju likumā noteikt, ka par partijas valdes locekli var būt tikai Latvijas Republikas pilsonis, kas vienlaicīgi ir arī partijas biedrs. Patlaban saskaņā ar Politisko partiju likuma 34.panta sesto daļu par politiskās partijas valdes locekli var būt rīcībspējīga fiziskā persona - likums nenosaka citas prasības, kurām jāatbilst partijas valdes locekļiem, piemēram, - valdes loceklim vienlaicīgi jābūt Latvijas pilsonim un partijas biedram.

- Publicēta: 19.09.2012 11:18
- Zelma Strupka, LETA